

Bůh „osobní“

Někteří filosofové odmítají tzv. „osobního boha“; nejčastěji se to uvádí u Jasperse, který se zároveň zařazuje jako filosof blízký křesťanství. Příznačně se v tom vyjevuje nejasnost, provázející každou takovou charakteristiku. Především je nutno se tázat: co to znamená „osobní bůh“? Má se tím říci, že jde o „boha“, jak si jej představuje a jak si jej také přivlastňuje určitý člověk „osobně“ (takže každý by měl nějakého „osobního boha“)? To by bylo přesunutí celé problematiky do sféry subjektivity. Nebo jde o charakteristiku „boha“ samého, tj. že to je „osoba“? Pokud vůbec můžeme něco říci pro charakterizování osoby“, je to založeno na zkušenosti s lidmi. Je možno takovou charakteristiku aplikovat rovněž na „boha“? Mám za to, že to nelze, alespoň nikoli na základě tradice původně hebrejské a pak křesťanské; možná se to však leckomu jeví jinak. Na druhé straně je také zřejmé, že „boha“ nelze interpretovat jako „něco neosobního“. (Řada theologů, mých přátel a kolegů, mi občas předhazovala, že právě tím, jak jsem se rozhodl nahradit slovo „bůh“ termínem „pravda“, ztrácím něco podstatného, totiž vzdávám se onoho „osobního“ rysu, který je od „boha“ resp. „Boha“ neodmyslitelný. Vždy jsem namítal, že onen charakter „personality“ je třeba opírat o lidskou zkušenost, a ta se nemůže týkat „boha“ či „Boha“) samého, nýbrž pouze toho, že my se cítíme osobně osloveni (přesně: že já se cítím osobně osloven), to však že je jen podtržením toho, že jsme právě my osloveni jakožto osoby, tedy ve své osobnosti a osobitosti. To nás však vůbec neopravňuje k závěru, že osobní je i „bůh“ (či „Bůh“) – nebo v mém případě „Pravda“. Já vím, že jsem Pravdou osobně osloven, tj. že jde o výzvu, která je mi osobně adresována, tj. adresována mně jakožto osobě. Z toho však vůbec nevyplývá a nemůže vyplývat), že původ, zdroj, tj. „oslovující“ sám (resp. samo) musí být „osobou“, musí mít „osobní“ charakter. Z toho pak ovšem vyplývá, že tzv. odmítání „osobního boha“ (nebo Boha) nemusí znamenat opření toho, že jsem osloven osobně, tj. jakožto konkrétní osoba, konkrétní bytost, která se stala osobou, nabyla charakter osoby a byla právě jakožto „osoba“ adresně oslovena.

(Písek, 080131-2.)